

JULI 2016

FACTSHEET

ROKEN ONDER VOLWASSENEN EN JONGEREN IN NEDERLAND KERNCIJFERS 2015

INLEIDING

Deze factsheet biedt een beknopt overzicht van cijfers over roken onder volwassenen en jongeren in 2015. De gegevens voor volwassenen zijn afkomstig uit de Gezondheidsenquête/Leefstijlmonitor CBS i.s.m. RIVM en Trimbos-instituut, 2015. Uitgebreidere resultaten zijn te vinden op Statline (CBS, 2016) en het Jaarbericht Nationale Drug Monitor 2016 van het Trimbos-instituut (te verschijnen in het najaar van 2016). De gegevens voor jongeren zijn afkomstig uit het Peilstationsonderzoek Scholieren naar middelengebruik onder scholieren van het Trimbos-instituut, waarover uitgebreider wordt gerapporteerd in de rapportage Jeugd en Riskant gedrag 2015 van het Trimbos-instituut (Van Dorsselaer et al., 2016 / <https://www.trimbos.nl/kerncijfers/peilstationsonderzoek-2015>).

ROKEN ONDER VOLWASSENEN

Gegevens over roken onder de bevolking van 12 jaar en ouder worden jaarlijks verzameld in de Gezondheidsenquête (GE) van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS), sinds 2014 onderdeel van de Gezondheidsenquête/Leefstijlmonitor CBS i.s.m. het RIVM en het Trimbos-instituut. De kerncijfers voor roken in deze factsheet zijn gebaseerd op de leeftijdsgroep van 18 jaar en ouder, hetgeen aansluit bij de Staat van Volksgezondheid en Zorg (Staat van V en Z). Dit zijn de kerncijfers voor het beleid van het ministerie van VWS (zie: <https://www.staatvenz.nl/kerncijfers/roken>).

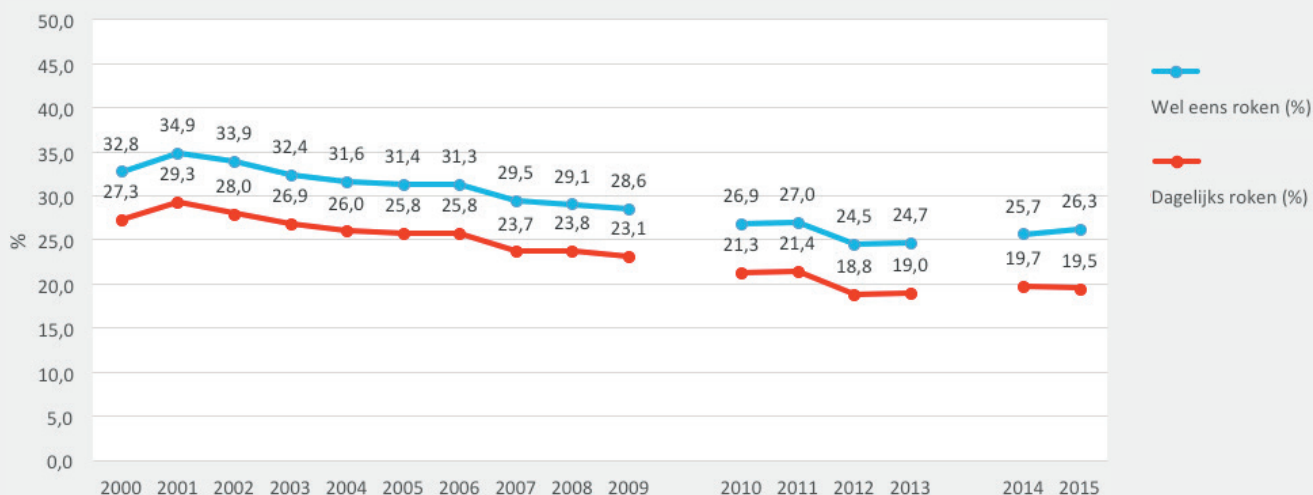
De gezondheidsenquête verzamelt sinds 1981 gegevens over de Nederlandse bevolking woonachtig

in particuliere huishoudens, via een steekproef uit de Basisregistratie Personen. In de enquête worden diverse aspecten van gezondheid en leefstijl gemeten, waaronder rookgedrag. In 2015 zijn gegevens verzameld van 7.238 mensen van 18 jaar en ouder (9.358 mensen in totaal). In deze factsheet worden cijfers vanaf het jaar 2000 gepresenteerd. In 2010 en in 2014 zijn in de methode van gegevensverzameling echter wijzigingen geweest, waardoor uitspraken over trends in afgelopen jaren niet mogelijk zijn (Morren & Willems, 2016).

Meer informatie over de onderzoeksmethode van de Gezondheidsenquête is te vinden op de website van het CBS (CBS, 2016b).

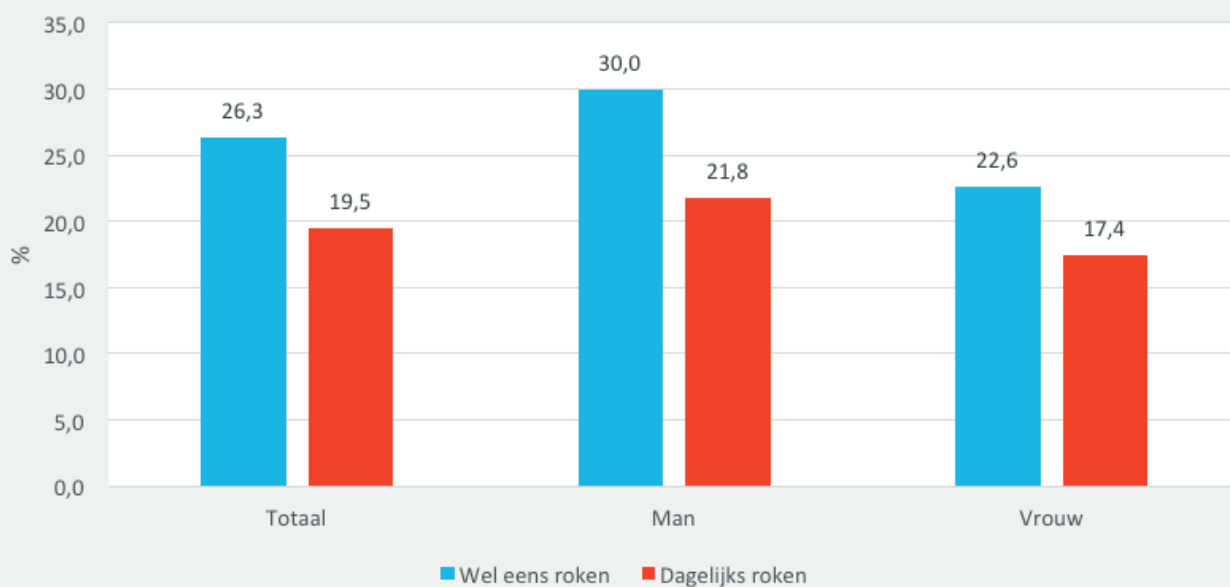

Figuur 1. Percentage 'wel eens roken' (rokers) en 'dagelijks roken' onder volwassenen vanaf 2000

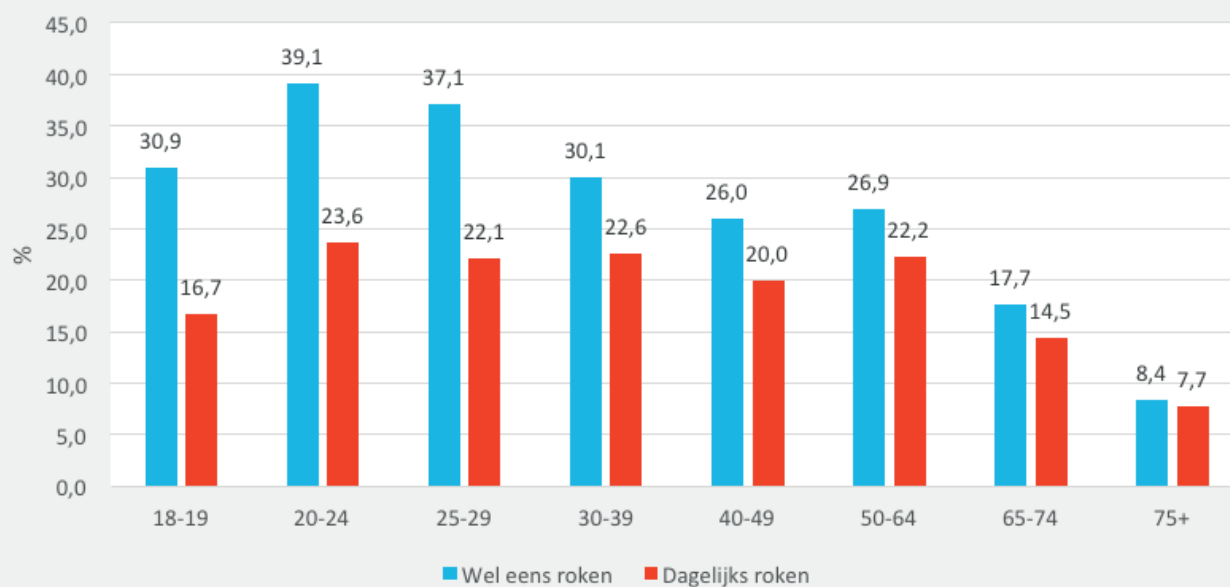
Door wijzigingen in de meetmethode tussen 2009-2010 en tussen 2013-2014 zijn de cijfers voor en na deze perioden slechts in beperkte mate te vergelijken (Morren & Willems, 2016). Bron: Gezondheidsenquête/Leefstijlmonitor CBS i.s.m. RIVM en Trimbos-instituut, 2015.

- Tussen 2000 en 2009 is het percentage volwassenen van 18 jaar en ouder dat wel eens rookt (op Statline en de Staat van V en Z 'rokers' genoemd) of dagelijks rookt licht gedaald (figuur 1). Ook tussen 2010 en 2013 was een daling waarneembaar. De hogere percentages in 2014 en 2015 hangen (deels) samen met een verandering in onderzoeksmethode (Morren & Willems, 2016).

Bron: Gezondheidsenquête/Leefstijlmonitor CBS i.s.m. RIVM en Trimbos-instituut, 2015.

- In 2015 rookte 26,3% van de volwassenen 'wel eens' en 19,5% rookte dagelijks (figuur 2).
- Het percentage (dagelijkse) rokers is hoger onder mannen dan onder vrouwen (figuur 2).

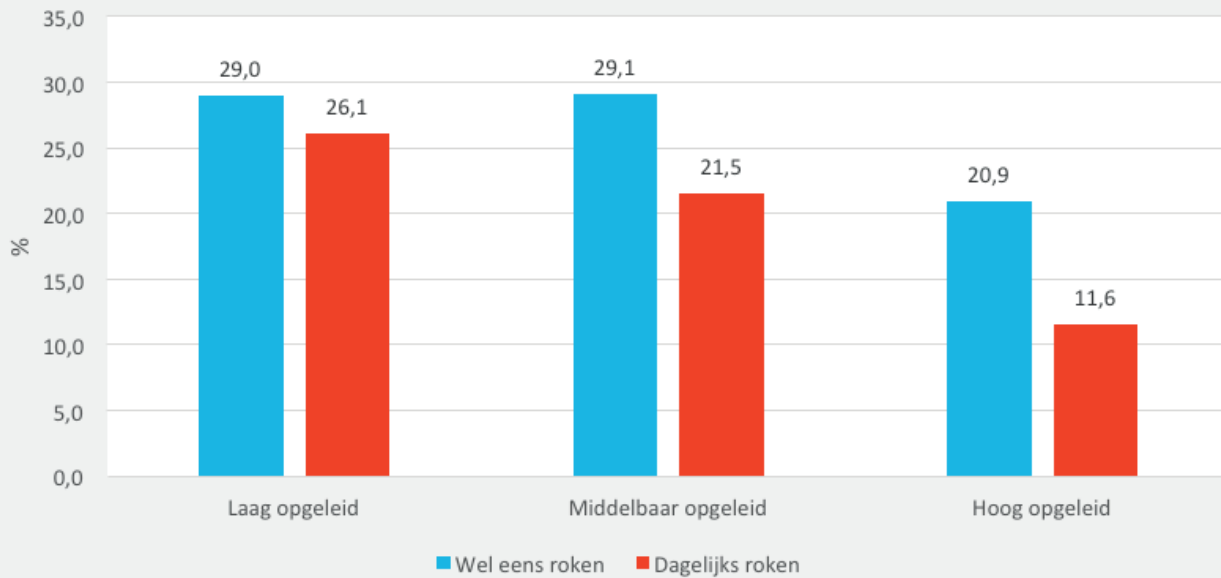

Bron: Gezondheidsenquête/Leefstijlmonitor CBS i.s.m. RIVM en Trimbos-instituut, 2015.

- In de leeftijdsgroepen 20-24 jaar en 25-29 jaar wordt het meest (wel eens) gerookt (figuur 3). Dagelijks roken vertoont een minder duidelijke piek wat betreft leeftijdsgroep. Onder 75-plussers bevinden zich de minste (dagelijkse) rokers.

Figuur 4. Percentage rokers onder volwassenen: naar opleidingsniveau

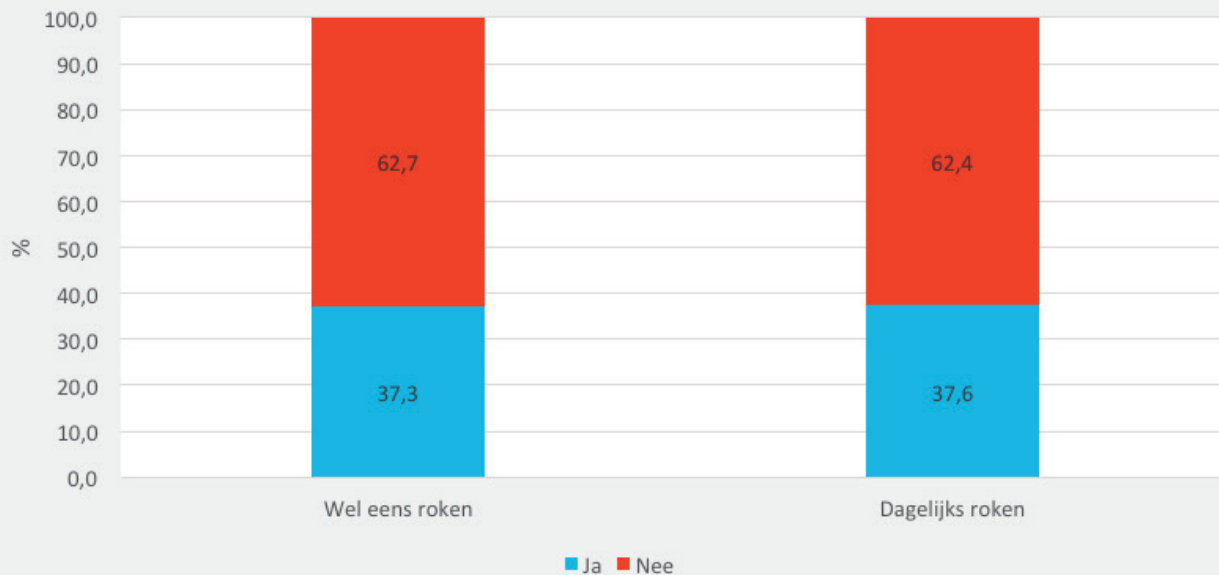

Bron: Gezondheidsenquête/Leefstijlmonitor CBS i.s.m. RIVM en Trimbos-instituut, 2015.

- Het percentage volwassenen dat wel eens rookt is het hoogst onder laag- en middelbaar opgeleiden en het laagst onder hoogopgeleiden (figuur 4).
- Het percentage dagelijkse rokers neemt af naarmate het opleidingsniveau toeneemt en is twee keer hoger onder laagopgeleide volwassenen dan onder hoogopgeleide volwassenen.

Figuur 5. Percentage (dagelijkse) rokers dat een stoppoging heeft ondernomen

Bron: Gezondheidsenquête/Leefstijlmonitor CBS i.s.m. RIVM en Trimbos-instituut, 2015.

- Meer dan een derde van zowel de rokers als dagelijkse rokers heeft een stoppoging ondernomen in de afgelopen 12 maanden (figuur 5). Er zijn hierin geen verschillen tussen mannen en vrouwen.

ROKEN ONDER JONGEREN

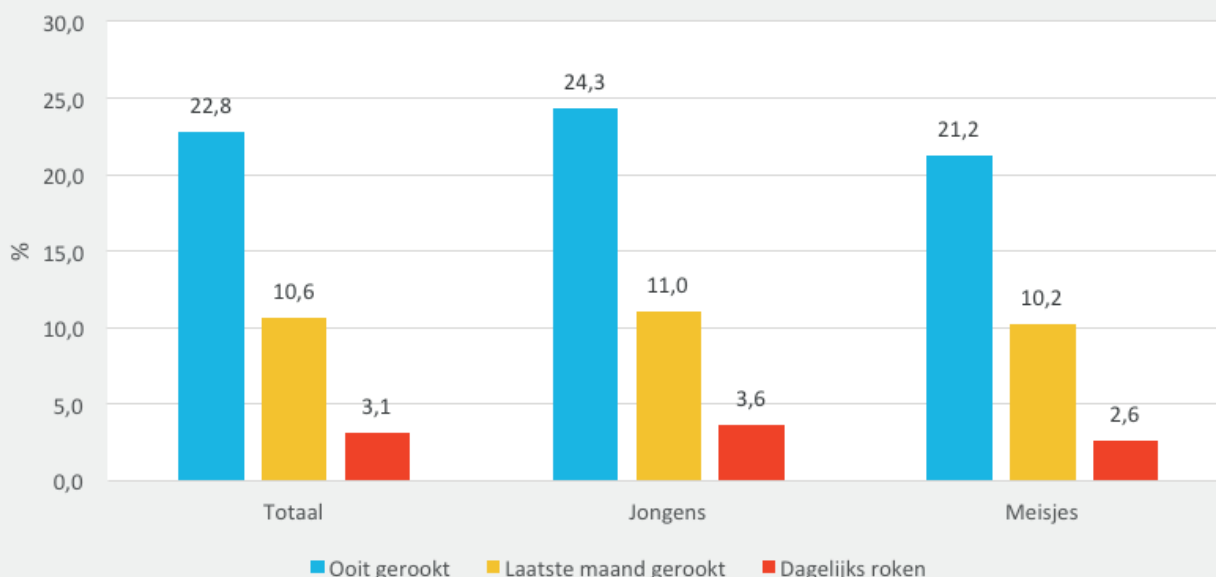
Cijfers over het rookgedrag onder jongeren zijn gebaseerd op het Peilstationsonderzoek Scholieren, dat sinds 2015 eveneens onderdeel is van de Leefstijlmonitor onder coördinatie van het RIVM. De volledige bronvermelding is Peilstationsonderzoek Scholieren/Leefstijlmonitor, Trimbos-instituut i.s.m. RIVM, 2015 (Van Dorsselaer et al., 2016). Het Peilstationsonderzoek wordt sinds de jaren '80 elke vier jaar uitgevoerd door het Trimbos-instituut om het middelengebruik te meten onder scholieren van groep 7 en 8 van het basisonderwijs en onder leerlingen van alle leerjaren van het VMBO, HAVO en VWO in heel Nederland. De netto steekproef in 2015 bedroeg 2.090 basisschoolleerlingen en 7.178 leerlingen van het voortgezet onderwijs (6.714 in de leeftijd 12 t/m 16 jaar). De 17 en 18-jarigen die in het

Peilstationsonderzoek zitten zijn niet representatief voor deze doelgroep: een ruime meerderheid van de leerlingen van 17 jaar en ouder zit op het HAVO en VWO en de oudere leerlingen die wél op het VMBO zitten betreffen zittenblijvers. De landelijke kerncijfers voor roken onder jongeren zijn – mede daarom – gebaseerd op de 12 t/m 16-jarigen. Gegevens over roken en het gebruik van andere middelen onder 17 en 18-jarigen van het MBO en HBO zijn in een apart onderzoek verzameld en worden niet meegenomen in deze factsheet (factsheet verschijnt in het najaar op www.trimbos.nl).

In de Gezondheidsenquête worden ook gegevens verzameld vanaf 12 jaar. Het aantal jongeren in dit onderzoek is echter klein. Daarom geldt binnen de Leefstijlmonitor het Peilstationsonderzoek Scholieren als leidend voor middelengebruik van jongeren van 12 t/m 16 jaar.

Figuur 6. Percentage rokers onder jongeren van 12 t/m 16 jaar: totaal en naar geslacht

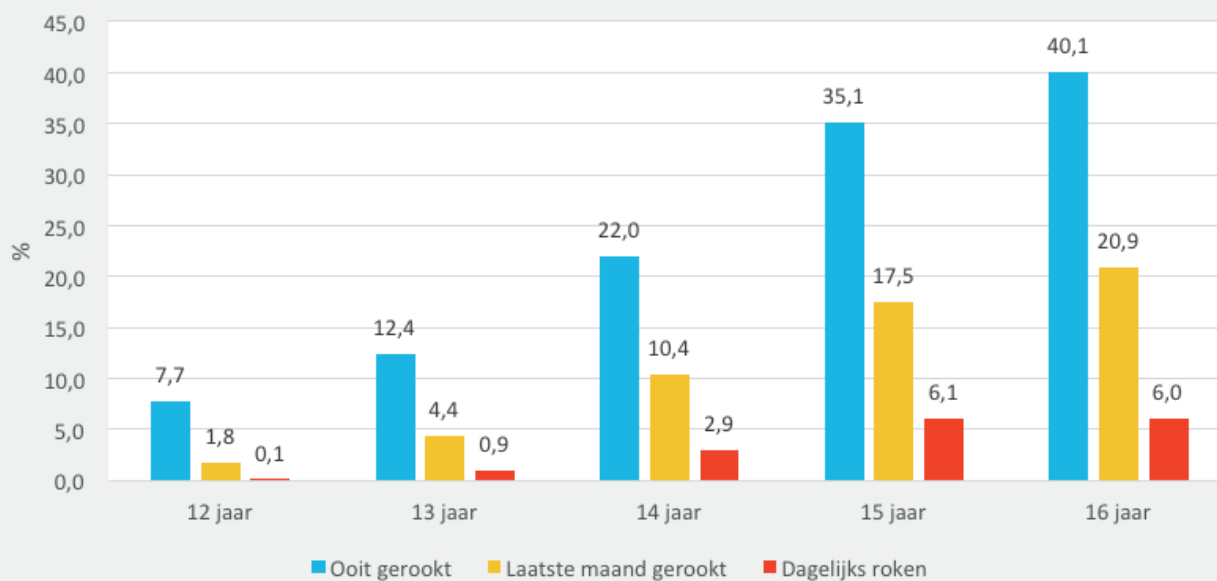

Bron: Peilstationsonderzoek Scholieren/Leefstijlmonitor, Trimbos-instituut i.s.m. RIVM, 2015 (van Dorsselaer et al., 2016).

- In 2015 heeft bijna een kwart (22,8%) van de scholieren van 12-16 jaar ooit gerookt. Een op de tien (10,6%) rookte in de laatste maand en 3,1% rookte dagelijks (figuur 6).
- Jongens en meisjes verschillen niet significant in de prevalentie van (dagelijks) roken.

Figuur 7. Percentage rokers onder jongeren van 12 t/m 16 jaar: naar leeftijd

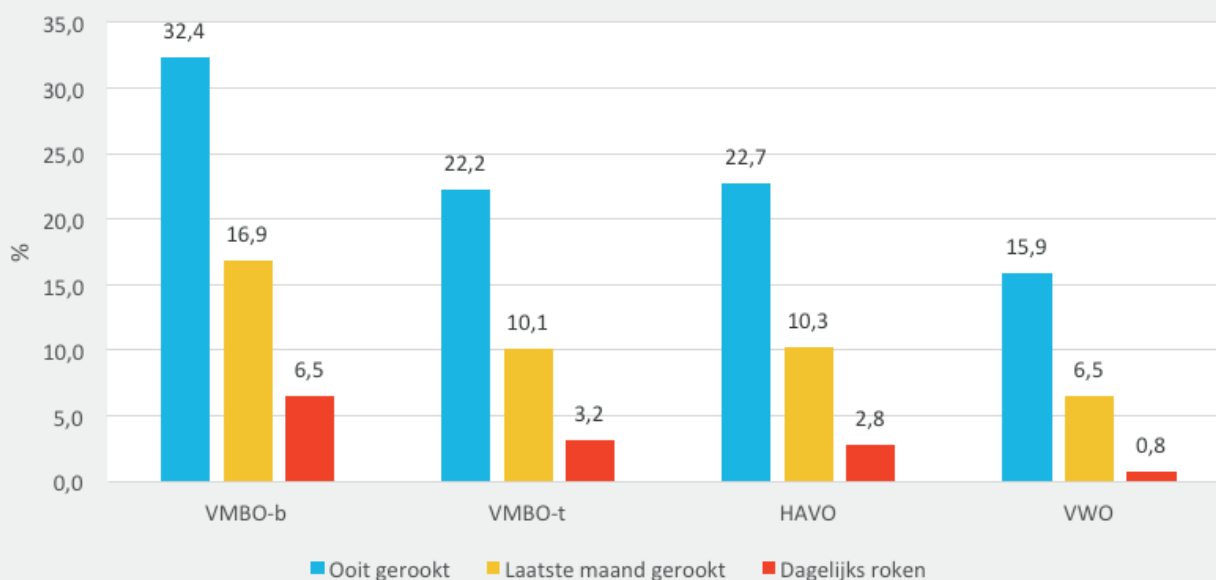

Bron: Peilstationsonderzoek Scholieren/Leefstijlmonitor, Trimbos-instituut i.s.m. RIVM, 2015 (van Dorsselaer et al., 2016).

- Zowel het percentage scholieren dat ooit heeft gerookt, in de afgelopen maand heeft gerookt als dagelijks roken neemt toe met de leeftijd (figuur 7).

Figuur 8. Percentage rokers onder jongeren van 12 t/m 16 jaar: naar opleiding

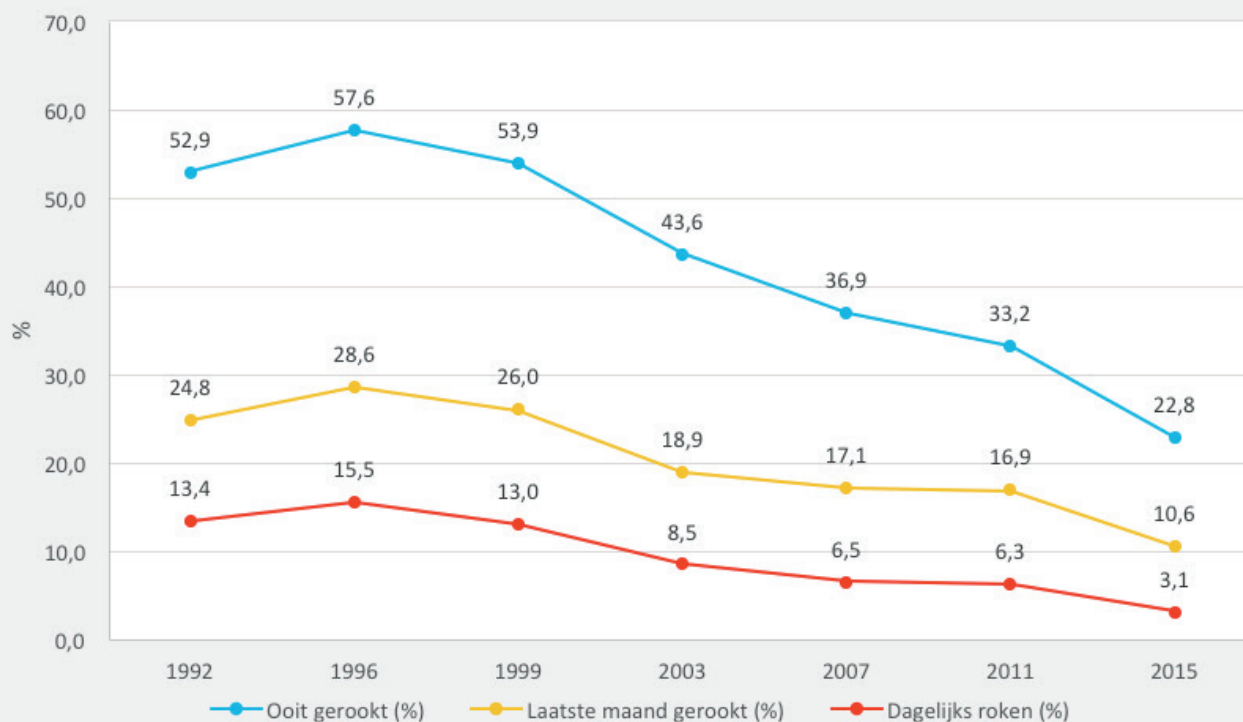

Bron: Peilstationsonderzoek Scholieren/Leefstijlmonitor, Trimbos-instituut i.s.m. RIVM, 2015 (van Dorsselaer et al., 2016).

- Roken verschilt tussen de schoolniveaus (figuur 8). Prevalenties van ooit roken, roken in de laatste maand en dagelijks roken zijn het laagst onder leerlingen van het VWO en het hoogst onder leerlingen van het VMBO-b (beroeps/kaderberoeps).

Figuur 9. Trend in roken onder scholieren van 12 t/m 16 jaar sinds 1992

Bron: Peilstationsonderzoek Scholieren/Leefstijlmonitor, Trimbos-instituut i.s.m. RIVM, 2015 (van Dorsselaer et al., 2016).

- De daling in het percentage scholieren dat (dagelijks) rookt stagneerde in 2007 (figuur 9). Tussen 2011 en 2015 deed zich weer een daling voor, onder zowel jongens als meisjes en in alle leeftijdsgroepen.

REFERENTIES

Centraal Bureau voor de Statistiek (2016). *Leefstijl en (preventief) gezondheidsonderzoek; persoonskenmerken*. Geraadpleegd op 28 juni 2016 via: (<http://statline.cbs.nl/Statweb/publication/?DM=SLNL&PA=83021NED&DI=0-13&D2=0-13&D3=0&D4=1&HDR=T&STB=G1,G2,G3&VW=T>)

Centraal Bureau voor de Statistiek (2016b). *Gezondheidsenquête vanaf 2014*. Geraadpleegd op 28 juni 2016 via: (<https://www.cbs.nl/nl-nl/onze-diensten/methoden/onderzoeksomschrijvingen/korte-onderzoeksbeschrijvingen/gezondheidsenquete-vanaf-2014>)

van Dorsselaer S, Tuithof M, Verdurmen J, Spit M, van Laar M, & Monshouwer K (2016). *Jeugd en riskant gedrag 2015. Kerngegevens uit het Peilstationsonderzoek Scholieren*. Utrecht: Trimbos-instituut.

Morren M & Willems R (2016). *Gezondheidsenquête 2014: een analyse van de methodebreuk*. Den Haag: Centraal Bureau voor de Statistiek.

Colofon

Auteurs

Linda Springvloed
Peggy van der Pol
Saskia van Dorsselaer
Karin Monshouwer
Margriet van Laar

Ontwerp & productie
Canon Nederland N.V.

Beeld

www.istockphoto.com

Deze uitgave is te bestellen via www.trimbos.nl/webwinkel met artikelnummer AF1474.

© 2016, Trimbos-instituut, Utrecht

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze opgave mag worden vervaelvoudigd en/of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, zonder voorafgaande toestemming van het Trimbos-instituut.

**ROKEN
INFOLIJN
0900-1995**

€ 0,10/min
+ de kosten van uw
mobiele telefoon